

سکته مغزی: براساس تعریف سازمان بهداشت جهانی (WHO) World Health Organization) سکته مغزی به سندرم وقوع و پیشرفت سریع علائم و نشانه های موضعی و یا عمومی ناشی از فقدان و یا اختلال در عملکرد مغز با منشاء عروقی که حداقل 24 ساعت طول کشیده باشد اطلاق میگردد (مگر در مواردی که بیمار در کمتر از 24 ساعت فوت نموده و یا علائم مذکور بواسطه عمل جراحی برطرف گردند).

سکته مغزی دومین علت مرگ در افراد بالای 60 سال و پنجمین علت مرگ در افراد 15 تا 59 سال در دنیا محسوب میشود. سکته مغزی شایعترین بیماری نورولوژیک در آسیا بوده و در بسیاری از کشورهای شرق و جنوب شرقی آسیا میزان وقوع مرگ و میر ناشی از آن در مقایسه با بیماریهای قلبی عروقی، بمراتب بیشتر از کشورهای غربی است. سکته مغزی علت اصلی ناتوانی فیزیکی در دنیا بوده و همه ملل بدون درنظر گرفتن وضعیت سیستم بهداشتی آنها، با هزینه های بهداشتی، درمانی و اجتماعی قابل توجهی در این خصوص مواجه میباشند. بیش از نیمی از بازماندگان سکته مغزی دچار ناتوانی فیزیکی شده و برای انجام امور روزمره خود نیاز به کمک جدی دارند. همچنین سکته مغزی سومین علت مرگ (بعد از سرطان و بیماریهای قلبی عروقی) و بزرگترین علت ناتوانی طولانی مدت در بسیاری از کشورهای توسعه یافته میباشد. مرگ بر اثر سکته مغزی در طول دهه های اخیر در ایالات متحده و بسیاری از کشورهای غربی و شمالی اروپا کاهش یافته، ولی برخلاف آن در کشورهای اروپای شرقی و کشور های در حال توسعه میزان مرگ و میر بر اثر سکته مغزی ثابت بوده و در مواردی حتی افزایش هم داشته است.

همزمان با پیشرفت متدها و پروتوکلهای درمان سکته مغزی، اجرای گسترده و صحیح آنها چالشهای بسیار جدی برای سیستمهای سلامت کشورها بوجود آورده است. گایدلاینهای کلینیکی سکته مغزی بمنظور اتخاذ تدابیر سریع و صحیح درمانی تدوین گردیده اند و سیستمهای ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی، رل مهمی در سنجش کمیت و کیفیت خدمات درمانی و مراقبتی ارائه شده به بیماران سکته مغزی در دنیای واقعی داشته و امکان ارتقاء کیفیت خدمات مذکور را فراهم می آورند. سیستمهای ثبت اطلاعات بیماران سالهاست بعنوان منبع اطلاعات بالینی بمنظور پیاده سازی طبابت مبتنی بر شواهد و تصمیم گیری صحیح و بموقع برای درمان بیماران مربوطه مورد استفاده قرار داده میشوند. این سیستمها بر اساس اختلالات و یا بیماریها طبقه بندی شده و اطلاعات مربوط به بیماران مبتلا به یک نوع بیماری مشترک را ثبت مینمایند. در طول دهه گذشته تمایل به توسعه استفاده از سیستمهای ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی در دنیا بمنظور پایش و جمع آوری اطلاعات جهت ارتقاء کیفیت درمان بیماران سکته مغزی از طریق ارزیابی صحت و اعتبار اقدامات انجام شده برای بیماران سکته مغزی، بوضوح افزایش یافته است. مطالعات اپیدمیولوژیک و اتیولوژیک در خصوص انواع سکته مغزی بمنظور کاهش میزان مرگ و ناتوانی بر اثر سکته مغزی بر مبنای اطلاعات واصله از این سیستمهای ثبت انجام گردیده است. آگاهی از اتیولوژی، مکانیزم، علائم و نشانه های بالینی، ریسک فاکتورها و نتایج سکته مغزی برای تصمیم گیری در درمان اولیه و پیشگیری ثانویه سکته مغزی بسیار ضروری بوده و بانک اطلاعاتی سکته مغزی میتواند اطلاعات فراوانی در این خصوص در اختیار قرار دهد. وجود اختلاف فی مابین انواع سیستمهای ثبت، ریشه در تفاوتهای جمعیت بیماران، طبقه بندی کرایتریها و وسعت ابزار و آزمایشات تشخیصی دارد. سیستمهای ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی جمعیت محور در بدست آوردن اطلاعات اپیدمیولوژیک سکته مغزی در مناطق مختلف جغرافیایی حائز اهمیت بوده و سیستمهای ثبت اطلاعات بیمارستان محور قابل اعتماد و صحیح بیماران سکته مغزی، یکی از مهمترین منابع برای ارزیابی کارایی و اثربخش بودن برنامه های بهداشتی منطقه، تاثیر روشهای درمانی جدید و استراتژیهای پیشگیری در بروز مرگ و نیز بررسی هزینه های تحمیل شده بر پیکره اقتصادی جامعه بر اثر سکته مغزی میباشد. سیستم ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی معمولاً بمنظور ثبت میزان بروز سکته مغزی بصورت کلی و به تفکیک انواع آن در جمعیت مورد مطالعه، پیگیری تغییرات در بروز، عود، میزان مرگ، پیش آگهی دراز مدت، و ریسک فاکتورها در پیرو زمان مشخص و نهایتاً ایجاد بانک اطلاعاتی قابل اعتماد و صحیح برای انجام مطالعات توصیفی و مداخله ای طراحی و راه اندازی میشوند.

پیشروان درمان و مراقبت از سکته مغزی در سالهای اخیر وجود یک سیستم ملی ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی بعنوان مهمترین ابزار برای استقرار و پایش طبابت مبتنی بر شواهد در بیماران سکته مغزی حاد و نیز مهمترین عامل برای ارتقاء کیفیت خدمات درمانی و مراقبتی ارائه شده به بیماران مذکور در هر کشور را ضروری دانسته اند. بسیاری از کشورهای توسعه یافته آمریکایی، اروپایی و آسیایی دارای سیستمهای ثبت اطلاعات بیماران استروک بویژه در سطح ملی بوده و موضوع طبابت مبتنی بر شواهد و ارتقاء کیفیت خدمات مراقبتی و درمانی ارائه شده به بیماران استروک در آنها، روندی پویا و فعال دارد.

با توجه به اینکه اختلافات قابل توجهی در میزان بروز سکته مغزی در جمعیت مناطق مختلف حتی یک کشور وجود دارد، لذا برای انجام درمان صحیح و مناسب و اتخاذ روشهای درمانی کارآ و استراتژی های پیشگیری موثر، باید میزان بروز و ریسک فاکتورها و سایر المانهای موثر بر روند سکته مغزی در یک منطقه پایش و اطلاعات بیماران سکته مغزی ثبت گردند. علیرغم افزایش هزینه های سکته مغزی در کشورهای درحال توسعه، اطلاعات و مطالعات بیمارستان محور و جمعیت محور اندکی در این خصوص انجام گردیده است. تفاوت های اپیدمیولوژیک سکته مغزی فی مابین کشورهای درحال توسعه و کشورهای توسعه یافته، نسبت به شباهت های آنها قابل توجه است. نظر به فقدان یک سیستم جامع و بزرگ ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی در ایران و منطقه خاور میانه که نتایج مطالعات آنها تاکنون به چاپ رسیده باشد از یکطرف و فقدان چنین سیستمی در شهر تبریز از طرفی دیگر، دانشگاه علوم پزشکی تبریز یک سیستم ثبت اطلاعات قابل اعتماد و صحیح در خصوص بیماران سکته مغزی در شهر تبریز را راه اندازی نموده تا بدینوسیله منبع موثق اطلاعات برای ارزیابی کارایی و اثربخش بودن روشهای درمانی اتخاذ شده در قبال بیماران و استراتژیهای پیشگیری در بروز و مرگ بر اثر سکته مغزی را فراهم آورده و با ایجاد بانک اطلاعاتی قابل اعتماد و صحیح، انجام مطالعات توصیفی و مداخله ای در خصوص سکته مغزی را تسهیل نموده و به ابزاری کارا و قابل اعتماد برای استقرار و پایش طبابت مبتنی بر شواهد در بیماران سکته مغزی حاد و نیز عاملی مهم برای ارتقاء کیفیت خدمات درمانی و مراقبتی ارائه شده به بیماران سکته مغزی حاد در شهر تبریز تبدیل گردد. انتظار میرود این منطقه نیز از منافع معین و شناخته شده سیستمهای ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی منتفع گردیده، و تاکنون نیز در سایر نقاط کشور از شیوه های مورد استفاده در این سیستم ثبت اطلاعات استفاده گردیده است. ارزیابی پژوهشی این سیستم ثبت که در حال انجام است، نه تنها به بهبود سیستم راه اندازی شده کمک خواهد نمود، بلکه اطلاعات مورد نیاز جهت گسترش و یا راه اندازی سیستمهای ثبت اطلاعات بیماران سکته مغزی در سایر نقاط کشور را نیز فراهم خواهد آورد.